

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 68.

Vtorik 26. Velkiga serpana.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

O z n a n i l o.

C. k. okrajno poglavarstvo v Radolci je sledeče milodare za pogorele prebivavce Izauške vasi tu sem poslalo, in sicer:

- a) z noto od 11. avgusta t. l.
št. 4882 nabirek občine
Bele peči . . . . . 2 gold. 47 kr.
- b) z noto od 12. avgusta t. l.
št. 4720 nabirek občine Rač 1 " 4 "
- c) z noto od 11. avgusta t. l.
št. 4790 nabirek občine
Ljubna . . . . . 3 " 38 "

Skupej 7 gold. 29 kr.

S tem, da se ti milodari ob enem na odločeno mesto odrajtajo, se okrajno poglavarstvo dolžno čuti, se zlahkim dobrotnikom v imenu nesrečnih živo zahvaliti in ob enem željo pristaviti, da bi se, vboštvo nesrečnih pomanjšati, še zanaprej obilno milodarov podelilo.

V Ljubljani 20. avgusta 1851.

C. k. okrajni poglavar
Tomaž Glačnič, s. r.

22. avgusta 1851 je bil XL. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Cesarki ukaz 15. Maja 1851, s katerim se ustanovi uredba ladjostajne (lučne) in pomorsko-zdravstvene službe v avstrijskim cesarstvu. — Razpis kupčijskega ministerstva 3. Junija 1851. Prenešenje Simonu Lowy in Samuela Mendlu podeljene privilegije Samuela Bettelheimu. — Razpis kupčijskega ministerstva 4. Junija 1851. Vgasnjenje Henrik Herman Lichtenthalove privilegije. — Razpis kupčijskega ministerstva 8. Junija 1851. Ugasnjenje Janez Antroppove in Samuel Cleggove privilegije. — Ukaz ministerstva za kupčijo, obertnost in javne stavbe 24. Junija 1851, s katerim se ustanove pošne ježnine za drugo polletje 1851. — Ukaz ministerstva za kupčijo, obertnost in javne stavbe 28. Junija 1851, s katerim se ustanovi prostost pošne uredskih razglasov, ki se v deželne časnike pošiljajo. — Okoljni ukaz c. k. štaj. ilirsk. denarstvinega deželnega vodstva 10. Julija 1851. Prostost kolka pobotnih listov zastran onesrečnim vojakom podeljenih podpornih daril iz milih zavodov. — Razglas c. k. krajskega davknega vodstva 26. Julija 1851. Zamenjava državo-zakladnih listov po 50, 10 in 5 gld. za 3% denarnične nakaze, državno-zakladne liste in bankovce pri c. k. zberni denarnici v Novim mestu.

Austrijsko cesarstvo.

Primorska.

Iz jadranskega primorje se piše v Reichszeitung sledeče:

Da se angleška vlada z gersko spet hoče zamotati, na to se smemo skoraj pripraviti.

Pri poslednji zmešnjavi je menila, do bodo

druge vlade, posebno ruska bolj ostro govorile; ker se pa ni ostro potegnula, si je namenula svoje namene ondi izpeljavati, kateri pa čez Gersko sežejo in ni ji na denarju ležeče, ampak kaj drugega je, kar jo vedno zapeljuje.

Gre namreč zato, brodovje na srednjem morju od Malte bližej izhoda pripeljati, kjer bi stanovitno ostalo. Da bi bilo pa brodovje varno, je potreba, da je ti kraj tudi angleško posestvo. V Tenedosu, Mythilene, v Vurli, in kjer je bilo, je bilo na tujem. Malta je dobra straža za Italio in Afriko, za Turčijo pa je treba pristanišča, ki bolj blizo leži. Jonski otoki so pripravi jadransko morje zapreti in Gersko v oblasti imeti. V ti namen pa ni treba sedem otokov, dovolj je edini Korfu.

Še skriti namen lord Palmerstona je, kakor slišimo, kupčijo z Gersko tako vpeljati, da bo ono kak otok Angličanom odstopilo. In sicer pravijo, da stegajo Angličani roke po otokih Aegina in Peros. Zavolj tega pa hočejo jonske otoke razun Korfu Gerkom prepustiti, ki so dvakrat tako veliki kakor Aegina in Peros. Ne vem, če se bo kdo v to razpeto mrežo ujel. Korfu varje v zahodu politički upliv Angličanov, nove pridobitve bi ga tudi ondi vkoreninile.

In zraven tega še volitev in lega. Kdor je gospodar v Aegini, je gospod Gerskega, ker ti otok zapoveduje čez suho in Moreo in od Perosa da Maloazijskih otokov je archipel tako vozek, da, kdor se tukaj vstopi, zamore vsaki tuji moči se terdno upreti.

Res je, da ne morem dober stati za to, kar sim pisal, vendar sim slišal od strani, ktera je dobro podučena v tej reči, in da se nekaj tacega namerava, je brez dvombe.

Avstrijska.

Gospod minister uka je ukazal, da se imajo ravno na svitlo dane bukvice „Uvod v številoslovje gospoda šolskega svetovavca Močnika v vsih tistih krajih za šolske bukve rabiti, kjer je nemški jezik učni predmet.

* Tisti uredski razglasi sodnij in družih cesarskih oblastnij, ki se morajo v uredske liste deželnih časnikov v kronovinah brezplačilno jemati, se imajo za pošne proste čislati ne le kadar jih pošne proste oblastnije na pošto dajo, temuč tudi kadar se taisti vredovavstvom (redakcijem) časnikov izročce.

Vendar se pa morajo take pošiljke z uredskim pečatom zapečatiti, in na nadpisu se ima povedati oblastnija, ktera kaj pošlje, in zaznamvanje pristaviti: „uredski razglas.“

* Spet se sliši, da bo cesar v Išel 28. t. m. šel. V Verono se bo 10. septembra za gotovo podal in znabiti, da ga bo pruski kralj spremil.

* Za brod Radecki se je do zdaj 11,657 gold. 47 kr. nabralo.

* Narodna straža je dvignjena in iz nje se bo državljanska bramba napravila.

Česka.

V Pragi na Hradšinu je bilo spet 12 oseb k smerti na višale ali v večletno ječo obso-

jenih zavolj hudodelstva velike izdaje; k smerti obsojenim je bila smertna kazen odpusčena in v več let v ječo spremenjena.

* Na Českem v Brodu so najdlji bogato bakreno žilo. Nek Pražan je 50,000 gold. obljubil, ako se začne med kopati.

Ogerska.

Cigani so začeli iz Ogerskega se v Egipt preselovati. To ljudstvo, od kterega se prav za prav ne ve, od kod da izvira (slovenska pravlica pravi, da so to nasledniki starih Egipčanov, ki so Mater božjo v Egipt begajočo zasramovali, se ve da je to le pravlica), je čez štir sto let spet za potno palico prišlo, se iz dežel omike, ktero sovraži, v dežele tmine podati in si ondi novo domovino vstvariti. Brez proroka in vodja žene čudni nagon to ljudstvo proti jugu.

Serbsko.

Serbsko znanstveno društvo v Belgradu je sklenulo, c. k. arhivarha v Pragi, gospoda Šafarika prositi, da bi svoje delo o življenju slavenskih apostelnov Cirila in Metoda, Simeona Nemanja in Sava Nemanjiča, potem nekatere najstarje jugoslavenske pisma, kakor tudi redni spis o slavenskem staroznanstvu v natis dal, za kar je ono pripravljeno 250 gold. priložiti.

Galicija.

Vradni list časopisa „Gazeta lwowska“ razpiše 400 gold. za darilo tistemu, ki bo naj bolj pripravno nemško slovnico za poljske ljudske šole spisal.

* V Galiciji je bila v južnozahodnih krajih strašna povodenj. Oblak se je pretergal in naenkrat je bilo vse v vodi, mnogo oseb je utonilo, škoda se ve da, je zlo velika.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz Bosne se piše s početkom t. m. sledeče v „nar. novine.“

Skoz štir stoletja se glasi v Bosni iz ust nesrečnih kristjanov gorka poslovica: Turčin te bije, Turčin te vlada, Turčin te sodi, ako moreš, terpi, ako nemoreš, odnesi glavo v daljni svet, ker pri Turčinu ne moreš najti pravice. Ravno tako zvoni po ušesih kristjanov druga poslovica, ki pravi: Ako samo dva Turčina v celi Bosni ostaneta, spet bode eden nju kadia in drugi spahia, kadia bo po krivem sodil, spahia bo po krivici ljudi derl. Čul sim tudi drugo poslovico, ki pravi: Zlo v Bosni, gorje v Kotaru: jaz mislim, da so v starej dobi, ko so zavolj zuluma v Kotar nekteri pobegnuli in ondi morali terpeti beneški in nemški zulom, to poslovico zmislili, ki se dandanašnji gre od ust do ust med nesrečnim narodom. O svete poslovice, o modra stvar! Ako bi jih bil Salomon zmisllil, ne bil bi jih bolje izmisllil, ne bolj pravično izrekel. O nesrečni narodi bosniški, o žalostni terpinčeni kristjani! kje imate kako veselo poslovico: dobro mi je, i boljega se nadjam, in čujem dobro, tužni narod, kaj mi na to

odgovoriš? prošlo je dobro! Kulinovi časi, ni jih današnjega dne, današnjega dne ni dobrega v Bosni, nima pravice pri Turkih kristjan. — Resni kristjan, tebi še ni lica pokazala mlada zora srečnega (?) tanzimata, zatoraj, kjer vas le dva skupej vidim, čujem, da se v govoru spomnita gorke nove poslovice: Zlo v Zvorniku, gorje v Travniku, zlo v Mostaru, gorje v Novem Pazaru.

Zdaj sta dva v Bosni vladarja Hairedin in Omer paša, obadva sta obetala in govorila: Ako Bog da, da skoraj zmagamo carske in vraznike vsacega dobrega napredka, silovite Bosnjake Turke, bo bolje kristjanom, zulum bo nehal, pravica bo zacvetela itd. to je jedina želja visoke vlade. Mnogo ljudi je o tem obetanju dvomilo i govorilo: Bolje bi bilo, da bi to storila, kakor pa obetala, drugi pa so jim zavernuli: Obadva sta izobrazena moža po evropejskem načinu, kar govorista, bosta storila. Ura udari za uro, glej danes vidimo, da je naše upanje utonilo. — Nikdar niso kristjani tako v Travnik hodili se zoper zulum pritoževati, kakor sedaj, nikdar tako pravice iskat, kakor sedaj, obetajo sicer pravdo in zavračajo tožbo vložiti pri nižjih vradnijah, ki kristjane psujejo z besedo: „Poberi se gjaur! Ako zaverne, da se mu je v Travniku obljubilo, da bo pravico našel, zareži šura ljuto: Preč gjaur! — To so nasledki tansimata. S takimi krivičnimi sodniki je pravda začela cvesti, to so zlati obeti bosniških vladarjev!

Po celej Bosni je zulum tako dorasel, da raja na mnogih krajih govori: ko leto prejde, ne bomo več na zimo orali, ne sejali, ampak pobegnuli bomo ali na Nemško ali v Racko; zulum pa odtod izhaja, ker so šuri sami nenasičeni Turci, oni hočejo, da v kratkem postanejo sila bogati, bolj kakor so dozdaj bili velikaši bosniški, zavolj tega oni krivo sodijo in pripuščajo, da begi, agi, spahii, subaši itd. kristjane na vso moč derejo. Naj huji zulum vlada v sandžakatu zvorniškem, v katerem zapoveduje Faim-paša, po rodu Bulgarec iz Lovča spod Balkana in se derži v Tuzli; on gospoduje čez 10 nahij in ravno toliko ima svojih kajmakanov, pripomore mu mnogo Ferat Effendi, zdaj njegov blagajnik in popred pravijo, da je bil njegov peneznik, ki se je poturčil; od njega ljudje pravijo, da je naj huji preganjavec kristjanov. Iz tega okraja je naj več kristjanov šlo v Travnik se pritožiti, pa pravice, ktero so iskali, niso dobili.

V Leonu, selu gradaške nahie so zgrabili necega madjarskega beguna, on je bil v Travniku v službi necega madjarskega častnika, kteremu je 800 madjarskih cekinov ukradel in se je preoblekel v opravo Turkinje in pobegnul. Turci pa so ga ujeli, in pet dni mu niso dali ne jesti ne piti in ga tako primorali povedati, kje da so cekini. Menim pa, da je to le pripovedka: kako da se je Madjar v bulo (turško ženo) in bula spet v Madjara prestvarila.

Nemška.

Predmestje S. Pavla v Hamburgu so avstrijski vojaki zapustili.

Francoska.

V Parizu je zdaj vse mirno in tiho. Narodni zbor počiva; gospoda se je na kmete podala. Vendar policijski predsednik miru nikakor ne zaupa. Še upa si ne Pariz za 24 ur zapustiti.

Laška.

Za delavce, ki hočejo obertniško razstava v Londonu obiskati, se je 25,000 lir podpisalo.

* Spet se pripoveduje, da so se ministri sperli na Sardinskem, in da bodo nekteri odstopili.

* Kardinal Antonelli je poslal noto v Pariz

in francosko ministerstvo je sklenulo, nanjone odgovoriti. Papež toži francoske vojake in pravi, da bi prav rad vidil, da bi Rim zapustili, francoski predsednik pa pravi, da, dokler je on predsednik, si v čast šteje vojake v Rimu imeti.

Stanje v Rimu je težavno; na Neapolitanškem gre vse vprek in je žalostno. Francoski vladi to malo dopade, z lord Palmerstonom se nerada spre, in vendar ne more tajiti, da ji ne dopade, da se on v neapolitanške zadeve vtika.

Znabiti da se več pripoveduje kakor je res, vendar pa je mnogo resničnega.

Poerio, bivši minister je oklenjen v ječi kakor kak hudodelnik in vendar je znano, da ni nič posebnega pregrešil.

* Govori se, da bo sv. Oče v Bolonio prišel, ker se Francozom ne zaupa.

Poljsko.

Slavensko slovstveno društvo v Breslavem, ki se je na tamošnjem vseučilišču iz poljskih dijakov sestavilo, kterega vodja je bil profesor Purkyne, ki je od leta 1848 skoraj popolnoma obnemoglo, se spet začinja zbuhati. Njega poseben namen je, se z vsimi slovstvenimi deli slavenskih jezikov soznaiti, prizadetju slavenskih narodov slediti in ga spisanjem in besedo soditi. Dozdaj je stala knjižnica v Brezlavi društvu odprta. Od 1. februarja je začelo društvo slovstveni časopis pod naslovom „Znicz“ izdajati. Mimogrede še opomnemo, da se je v letu 1849 v Breslavi med katolskimi bogoslovci društvo v ti namen sestavilo, se v govorih vaditi. Znano je, da se v velikem delu pruskega Sileskega poljsko govori.

Turška.

Iz Carigrada se piše, da je zlo verjetno, da bo turška vlada na predlog angleške vlade napravila kupčijsko cesto iz Skadre v Vidin poleg Donave, se ve da s pogojem, da bo Angličanom cesta odprta stala in se jim nadzorništvo izročilo. Tudi tirja, da bi se zvezala s cesto, ki pelje v Drinopolje. S tem v zvezi bi bilo, da bi se v Skadru svobodno pristanišče napravilo.

* Turška vlada je avstrijski odgovorila, da bo natanjko pazila, da se kristjanom v Bosni pravica godi, in da bo vsacega ostro kaznovala, kdor bo kristjane stiskal.

* Poljski general Wisoki je pisal, da se tamošnji beguni k odidu pripravljajo in sicer se bodo na turški barki v Malto podali.

Amerika.

Iz S. Francisko (Kalifornia) se naznani od velicega požara, pri kterem se je ropalo in druga silodelstva počenjala.

Ljubljanski novičar.

Včeraj so se zopet začele v Ljubljani porotne sodbe. Pervi, ki stoji pred porotno sodbo, je zatožen strašne hudobije očetomora.

* Iz Dolenskega se sliši, da se je ondi v nekih dveh vaseh zopet kolera prikazala.

Lynch.

(Porotna sodba.)

Ako bi kak umen človek mogel dvomiti, da je človeška družba ravno tako dolžna skerbeti, da se krivec kaznuje kakor, da se nedolžnemu pravica godi, bi morala dvomljivca sledeča pomenljiva prigodba spreobertnuti, ktero je nek angleški sodnik iz Novoselandie naznanil.

Zavolj necega neposebnega hudodelstva iz Irskega sognan, stoji 25 let star Lynch pred porotno sodbo v Berrimi pri Sidneju v letu 1835, ker je bil v sumu, da je necega delavca umoril. Pri sodbi se skoz zmuzne, ne zavolj tega, da ga niso hotli porotniki za krivega spoznati, marveč zavolj tega, ker pride

najvažniši priča pijan k obravnavi. Še le leta 1842 sedi spet Lynch pred sodbo enakega hudodelstva obdolžen, bil je prepričan i obesen. Tisti dan predenj so ga k smerti peljali, obstane necemu policijskemu sodniku v Berrimi, ne samo da je umor, zavolj kterega so ga leta 1835 oprostili, doprinesel, ampak tudi, da je od tistega časa še devet drugih ljudi umoril. On je naglo prostost, ktero so mu dali, porabil, in po kervi blodil, da se mu je serce veselilo! Zunajno obnašanje pri poslednjem sodbi se popiše, da je bilo prav ljudomilo. On je sam sebe zagovarjal s čudno pričujočnostjo duha, merzloto in previdnostjo. On je bil ves pripraven, zbuditi vsmiljeno dušo porotnikov. On se ni le obnašal tako, da bi se bil mogel vsa serca pridobiti, ampak pri vsaki priložnosti se je tudi s svitlobo svete vere obdal. Bojimo se, da bi se tak značaj večkrat ne prikazal, kakor se navadno misli, in ravno zavolj tega zavernemo bravece na to sodbo.

O resnici lastnega spričevanja ni dvomiti. Lagati hudodelnik ni vzroka imel, in o njegovej izpovedi vidimo le naravni razum in globočino merzle sebičnosti. Naj prvi pesniki niso nikdar tega presegli, kar tukaj naznani. Daniel de Foe ni nikdar pisal pripovedke, ki bi bila tako resnici podobna. Pervi umor, kterega je po osvobodanju doprinesel, se ne pripoveduje natanjko. Umoril je dve osebi, belega in črnega fanta (zamura), ktera je na cesti srečal, ki sta hotla voz s peršuto v Sidnej na somenj peljati. Ubije spijoča s sekuro, skrije ubita pod kamnitne kupe, pelje v Sidnej, proda ondi peršuto in se poda z praznim vozom nazaj, kjer zadene na dva človeka, po imenu Frazer, na očeta in sina, ki peljeta z konji vprežen voz.

„Med tem, ko na cesti počijem (pripoveduje sam), prideta oba Frasera z vozom proti meni. Vsedli smo se skupej k ognju, se pogovarjamo, in kakor je bila moja navada, sim jima toliko lagal, kolikor je bilo treba, svoj namen doseči in sim vse tako napeljal, da sim zvedel, kaj imata ne vozu. Pri tem vendar še nisim menil, komu kaj hudega storiti. Podamo se drugi dan skupej naprej, in zamogel sim jima pomagati, ker nobeden nju ni znal dobro voziti, jez pa sim bil tega dobro vajen. Prišli smo v Bargo-Brush na kraj ceste in drugi samotež z dvema možema in neko žensko se nam pridruži. Ko se vležemo, in, kakor menim, razun mene, vse zaspi, pride jezdec in praša po vozu umorjenih, ga natanjko popiše in pove celo zgodbo, kako da je zginul z fantoma vred. Jaz tiho ležim, Fraser pa, stari, vstane, in nekaj govori, kar mu ravno v glavo pade.

Jezdec praša na to, koliko je do perve kerčme in odjaha. Jaz si mislim, to je prav, to ne more tako biti, tega voza se moram znebiti, in družega dobiti, naj si bode na kako vižo hoče. Celo noč sim zamogel premišljevat in sklepe delati. Vstanem zjutraj in grem po volih gledat, ali prav za prav, ju v globok prepad prekucnuti. Zadal sim psa umorjenih in sem se dolgo mudil, da oba moža in žena proč grejo, ker sim vedel, da bosta oba Frasera name čakala zavolj pomoči, ktero pri vožnji od mene potrebujeta, ko nazaj pridem, pravim, da volov ne morem nikjer najti, gotovo da sta domu proti Berrimi šla. Pogovorili smo se, kaj da je storiti in sklenemo, da naj voz, ker je skoraj prazen, tukaj pustim in volom sledim. Malenkost, ktero sim saboj imel, sta hotla ona dva na voz vzeti. Prenočili smo to noč v dolini unstran Cordeaux Hill.

Na jutro gre mladi Fraser konje poiskat in jaz se mu zraven ponudim. Bilo je merzlo in jaz se bolj oblečem, ne da bi me ne bilo

zeblo, ampak da sim sekiro pod obleko skril. Pride kmalo priložen čas; udarim ga po glavi in on se mertev zgrudi. Ako bi ljudje vedili, kako lahko se človeku življenje vzame, bi se kaj tacega večkrat prigodilo. Vernem se k staremu Fraseru, ki je pri vozu ostal, in se začnem z njim pogovarjati. Čez nekaj časa se začne čuditi, kaj da je z mladim, da ne pride. Imel sim sekiro pri roci, pa nisim hotel udariti, ker sim hotel varno ravnati. Poslednjič oberne glavo in jaz ga počesem. Nato vlečem starca nekoliko seznjev od ceste, da noben do njega ne pride in se vernem k mertvemu sinu. Zakopljem ga z motiko, katero sim saboj vzela; nato zakopljem rayno tako očeta.

Sedaj pridemo k naj bolj prekanjeni hudobii morivca. On meni, da ga Bog posebno ljubi, ker vidi, da mu je tako prosto postave božje in človeške prelomovati, on čuti, da ima pravičo pomoč previdnosti božje klicati in poslednjič tako pobožen postane, da se popolnoma ostraši, ako kdo tistih, ktere meni ravno umoriti, kaj hudobnega na sebi pokaže.

„Ob času, ko, sim to dokončal, se je dan že nagnul, tedaj spoznam za bolje, tu prenočiti. Drugi večer pridem v Mulligans Farm. Ne pade mi v glavo se ljudem v hiši, kamor pridem, zaupati; pripovedujem jim, da sim najet voz necemu gospodu v Sydney peljati. Rodovina je obstala iz starega Mulligana, iz gospe Mulliganove, ki je z njim živela, pa ni bila njegova žena, iz nje sina, fanta, ki je bil kakih 18 let star, in hčere, kakih 14 let stare. Gospa Mulliganova, ki vidi zaboje s čajem na vozu in ravno čaja imela ni, hoče zaboj kupiti. Najpred sim jo jaz nato opomnil, naposled pa sim delal, kakor da bi z njo kupčeval. To pa je bila le zvijača, morate vediti, ker ni mi v glavo padlo, ji kaj prodati. Hotel sim samo vediti, koliko denarja da imajo doma. Djala mi je, da 9 funtov sterlingov. Pri kupčii nisva mogla edina biti, upanje sim ji vendar dal, da bo nekoliko od mojega gospoda dobila. Drugo popoldne se pustim iz kereme Gray-a žganja prinesiti in si prizadevam, jih vpijaniti. Na večer skupej pijemo in se prav dobro imamo, jaz pa sim se varoval zlo piti. Premišljeval sim vse sorte in doba se je bližala, čuden sim postal in grem iz hiše. Bila je jasna, merzla noč in veter je vlekel. Jaz se ozrem k svitli luni in molim k Bogu da naj me vodi! Sam sebi pravim: jaz sim razžaljen mož in Mulliganovi so me ob to pripravili, za kar postavim telo in dušo. Ko sim bil v Berrimi lačen, je on imel več funtov sterlingov v rokah, ki so bili prav za prav moji. Bi mar ne bilo pravično, da bi to zgubili, kar so vjetemu prikratili? Nebo naj me vodi in naj mi pokaže, kaj mi je storiti. Jaz grem spet v hišo, stal je še kozarc žganja na mizi. Bila je merzla noč, veter je vlekel, tedaj vzamem sekiro in pravim, da hočem iti, derv nasekati za ogenj, če jih hoče John, mladi fant, domu geljati. Greva vun in se pogovarjava, ko derva sekam. On mi previ, Mulligan je star mož in da bo on po njegovej smerti posestvo dobil in če ga Bog kmalo ne vzame, mu bo sam, John, k smerti nekoliko pomagal. Jaz se vstrašim, ko ga slišim tako govoriti; ker sim vedil, kako blizo je njegova smert, rečem tedaj: „O John, kako zamorete kaj tacega govoriti! Vi sami ne veste, kaj vas čaka.“ Takrat je ravno dvakrat derva peljal in v tretje ponje prišel. Ravno sim delo dokončal, vzamem sekiro in jo zasučem na njegovo čepino; po njem je bilo; pokrijem ga z germovjem in grem v hišo nazaj.

Pijemo še en kozarc in mati popraša po svojem sinu. Jaz pravim, da je on po sili v germovje šel, po mojem konju gledat. Čez nekaj časa jo začne skerbeti, da Johna le ni.

To mi ni dopadlo. Govorila je o sanju poprejsne noči, zdelo se ji je, da je imela otročica in ga vidila je strašno razmesarjenega in kervavega. Sovražil sim to staro ženo, ker je metala kroglice krog sebe in je znala prekovati. Dobro, nič je ni moglo vtolažiti. Morala je vun iti in Johna klicati. Kliče Johna, John pa ne pride, in poslednjič noče nič več piti. Na to pravi stari Mulligan. Znabiti se je fant v germovju zgubil, in on gre z puško vun streljat, da bi Johnu pot proti hiši naznanil. To mi ni bilo prav, sosede v hišo vabiti; tedaj rečem Mulliganu. Vi bi bolj prav storili, če bi ne streljali, prišli bodo ljudje, znabiti čuvaji, in če hočemo kupčevati, ni prav, da voz tu stoji. Prav, pametno ste rekli, mi zaverne, in namesti streljati, sklene roke in puško proti nebu oberne. Dobro, ni bilo mogoče staro ženo k pokoju pripraviti in čul sim nad njo, ko sim zunaj pri starcu stal. Vidil sim, ko si velik nož vzame, in ga v obleki skriva in potem mali deklici da: ni bilo več časa gubiti; pustil sim sekiro v germu, ko sim derva sekal, pa moja, s katero sim une štiri tako srečno pobil, je bila na vozu; tedaj, kako ponjo iti, da bi namena ne razodel? Pa nikdar me ni skerbelo koga nalagati; djal sim, da imam nemirnega psa, kterege moram k vozu privezati, to mi da priložnost, sekiro dobiti in jo skrivaj pod debelo suktnjo vtaknuti. Ti čas, hoče stara žena, ktera je bila vsa očarana, sama svojega sina iskat; ona gre v germovje, kjer je sin mertev ležal, in začne po germovju trupla iskati, — zdaj ali nikdar, si mislim — molim k Bogu, da bi mi pomagal, umno premagati ali pa smert storiti in se oziram na Mulligana, ki zraven mene stoji — on oberne glavo — udarim in on pade. Tedaj skočim nad staro ženo; našla je truplo in ravno nazaj gre, bila je pa zvita in reče: Bog, kaj policija sem prinese? Trije grejo sem čez mejo? Jaz se nisim dal zmotiti; sunem jo z nogo, da se spodtakne, in nato jo pobijem. Zdaj je bilo po vsih, samo mala deklica je še živela — malo vbogo detice mi nikdar ni nič žalega storilo, in zares se mi je smililo. Grem v koč, kjer je ostala in ji rečem. Tedaj moja mala deklica, jez hočem zate storiti, kar za druge nisim storil, deset minut ti odloga dam, da moliš.“

Tu pravi sodnik, ki to strašno spoved naznani, Lynch obmolči, kakor da bi bilo celo njemu teško grozopolno delo popisovati, kako je otroče za življenje prosilo! Sodnik molk preterga z besedo: Ob kratkem, vi ste jo umorili, in s sekiro, in na to zaverne: Tako sim storil in spet nadalje govori:

„Mislim sim tedaj, kako bi na naj bolje vižo trupla skril. Če jih na tako obljudenem kraju pokopljem, bi se grobovi našli. Sožgati jih, se mi ni prav zdelo; zdelo se mi je barbarsko, menil sim vendar, saj nič ne čutijo, in njim je tudi vse eno, če se sožgejo ali pokopljejo. Položim jih toraj na kup tramov in ko vidim kako trupla gore, se čudim. Strašno je bilo meni samemu v tih noči tu stati in gledati goreče trupla. Zjutraj ni več njih sledu bilo, kakor kup podoben ugasnjenemu apnu, kterege sim na drugem kraju pokopal. Znabiti, da sim kako kost pustil, sožgal sim potem večidel vso obleko umorjenih in v hiši vse tako preuredim, kakor sim za prav spoznal, ker imel sim še veliko nalogo namreč sosede prepričati da sim po pravici postal posestnik imetja, konj in druge živine.“

Zvijača mu gre od rok in poslednjič ga vzamejo v sosesko kakor prav postenega moža in ga veliko obrajtajo. Menil je zanaprej tako živeti, da si bo zaupanje obderžal. Nazadnje vendar mu pridejo stare misli v glavo.

Imel sim lepo posestvo in sklenem še en kos

zemlje očistiti in si namenim pošteno živeti in pravično ravnati, pa primoran sim bil, se na pot podati in s Smitom, tačasnjem posestnikom zemlje vse v red spraviti. On je bil zvita buča, vendar jaz ne manj od njega, tako vse vred spraviva, da sva bila oba zadovoljna. Ko se nekaj v Sydney podam, ostanem 18. februarja na severnej strani Razor Baka. Zjutraj, ko se hočem ravno naprej podati, me sreča tuj mož, ki se mi pridruži. Prav naravnost se mi je zdelo, da je govoril, in pravi, da bi se rad vstran podal, da bi nobeden ne zvedel, kam da je prišel. O, pravim, vi niste podobni možu, ki se po germih potika. Ne, odgovori, jaz sim prišel iz Irskega; sperl sim se z ženo in prisegel, se nikdar več domu vernuti. Jaz sim potreboval moža, da bi mi pri delu pomagal. Ti je bil lep človek in zdelo se mi je, dober delavec, in kakor sim vidil, ves po moji volji. Govoril sim z njim in ga najel za pol leta ter mu 15 funtov sterlingov obljubil. Bil je Kerns Sandregan. Takrat celo nič nisim mislil, mu kaj žalega storiti. Greva skupej v Berrimo, med potjo mu rečem, da bi bil s svojo ženo na teden 8 funtov zaslužil med poslednjo žetvo. Jaz pravim, to bi bilo precej denarja, in on pravi, da zna delati ko vsak drug in njegova žena je tudi dela vaje-na. Ko jo je zapustil, je denarje saboj vzela. Jaz pravim: Je bila prava vaša žena? Mi odgovori: „Da“. In vi zamorete ženo ob denar pripraviti, kterege si je s kervavimi žuli zaslužila? Jaz bi raji puško vzela in po cestah ropal, kakor take trinoštva počenjal. Jaz ga nagovarjam, da naj nekaj denarjev ženi da, on pa ostane terdovraten. Ko greva skoz Bolland, kjer je njegova žena stanovala, jo vidim, med tem ko se on na mojem vozu pod obleko zakrije. Še enkrat poskusim, ga pregovoriti, da bi svoji ženi kaj dal, on pa zanj njo ni imel serca, in moje serce ga začne zavolj tega sovražiti, ker je bil sebičen in terdoserčen. Ko greva memo Crispa se spet skrije, in ko ga prašam, mi pove, da je gospoda Crispa zatožil sodniku, da je nekaj ukradel, kterege je sam v njegovej hiši pustil. Iz njegovega govorjenja spoznam, da je bil pravdoznanec in prijatelj sodniških preprirov in mnogo bolj zvit kakor sim iz začetka menil. Žal mi je bilo, da sim ga saboj vzela, rad bi se ga bil koj znebil, ker je pa nesreča hotla, da sim same navkaze pri sebi imel, kterih nisim mogel zmenjati, mi je nekaj denarja posodil. Proti večeru se dva moža nama pridružita in sta voljna z nama prenočiti. To pa mi ni bilo po volji, tako, da sim bil hud nanja in ona se razžaljena dalje podasta. Prenočiva Landnegam in jaz, jaz premišlujem, kaj mi je storiti; nisim mogel zaspati, med tem ko uni kakor prešič spi. Kaj sim hotel storiti? Tacega pravdoznanca na svojo posestvo vzeti, to bi bila zame gotova poguba, kakor je s svojo ženo ravnal, bi bil tudi mene zatožil, če bi mu bil tudi denar povernul in mu rekel iti po svoji poti. Vidilo nas je toliko ljudi, da bi bilo zlo nevarno ga umoriti, pa ko vse natanjko prevdarim, se mi je to vendar še naj bolj prav zdelo. Zaslužil je on to, ker je s svojo ženo tako gerdo ravnal in imel je nekoliko denarja; akoravno ga nisim zavolj denarja umoril. Po noči to mislim in zjutraj ga merim z očmi, bil je prav korenjaške postave, jaz pa majhen, hvalil se je, da, kar je petnajsto leto dopolnil, ni nikdar moža poznal, da bi mu kos bil. Že prav, si mislim, jaz bom že tvoje močne ude zmagal. Vsede se na štor, kjer sva ogenj naredila in tobak pije — udarim ga, da se zverne in na to še enkrat, pa že pervikrat je imel dovolj. Nato skrijem truplo pod germovje, katero drugo jutro najdejo, menim sim naglo se vernuti in truplo pokopati, pa moja ura je odbila. Vernul sim se domu in vi veste, nato so me zaperli.

LEPOZNANSKI LIST.

Cestopis.

(Dalje.)

Bil ti je to kaj čuden, neprijeten gospod! Pa vendar čudovito! U spominu i mnenju ruskoga ljudstva po narodskih povédkah bil je to pobožen, dobrosrdečen, lahko vkanljiv gospod, ki je včasih tudi norce vganjati znal¹⁾. Saj je Attila (Etzel) u némških Nibelungen — povédkah tudi pobožna, dobra duša. Tako tudi Karl Veliki med svojimi plemiči! — Povédka vsikdar inače pové ko zgodovina, pa itak ravno tako resnično! Kar imenujemo zgodovino, nam podá istino tudi vsikdar le od jedne strani. —

Sada se na Kremlu nova velika carska palača zida. Ta štíróglata palača molí visoko nad vsa zidanja; med zalimi, častljivimi stolpi i kópami se nikakor krasno ne príleže, kazi veličastno sliko Kremla! Z moskvoretskoga most čez Moskvo se Kreml naj častlivie vidi. Ko so v prijazni majski noći z une sirani mesta o polnoći u drožkah čez taj most peljam, povsodi trda tema, le rahlo sumlanje Moskve pod menoj, pred menoj pa vstaja Kreml v očaravni mesečini, sem mislil, da kavo okamenelo basen iz 1001 noći pred seboj vidim! — Prvo nedelo v maju se narava ni bila u pomladanskem kinču, mokro-mrzlo vréme nam je dalo občutiti, da smo še u némškem sušcu. Ali kakih 14 dni pozdnie je vesna²⁾ popolnoma nastopila i pred poletjem brzo bežala. Že o Duhovem bilo je soparno vroće. Vsa mestna okolica bogata ogradov i dreves, mnogi ogradi znotraj mesta, lépa šetalíšća³⁾, kterimi se razni deli mesta od en druga delijo, prekrasen Aleksandrov ograd, ki na zahodnej

strani kré visoka béla zida (ki je okolj Kremla) do bréga Moskve seže, — vse je bilo prekrasno zeleno, vabljivo krasno cvéte je kinčalo vrte. Ko sem s Kremla mésto ogledoval, se mi je zdélo da vidim neizmerno polje rudečih i zelenih streh⁴⁾, dokler oko seže, ne vidim druga ko samo mésto, vmes polno drevesih ogradov, brez števíla pisanih kóp i zvonikov, po srédi teče Moskva, od večernoga sonca se leskečejo zlatne kópe stolnih cerkev, — je bilo to veliko prostrano mésto v očaravnej svétlobi pred menoj.⁵⁾

Unstran velikoga trga, ki je pred obojimi velikimi vratami Kremla, se začne Kitaigorod. Prvo stanišće Kitaigoroda je ogromni bazar (tudi gorod imenovan). Mislim, da človek celo uro potrebuješ, ko bi hotel nebrojna shodišća s njihovimi rajdami prodajavnic na obema stranama, prehoditi. Tukaj ti je sejem leto no den! Ako pa toga ne véš, ne boš lahko naišel, kar iščes; zakaj za vsako bažo robe ti je vlastna rajda prodajavnic, tukaj kožnina, tam sopet platno itd.; tuješ mora posebno srečen biti, če pri svojem iskanju brzo na pravo plat naleti. Takih bazarov⁶⁾ naideš u vsih ruskih městih. Družbinskomu duhu Rusov so popolnoma primérjeni. Gostinoi dvor⁷⁾ u Moskvi preseže se vé vse druge, tudi boš človek težko na celem svéti naišel pod jedne strehi tak bazar, ki bi — kar utiče mnogovrstnost i vrédnost robe — se temu moskovskemu primériti mogel. Tukaj se dobi vse, kar ti srdece poželi, se vé za dobre i težke novce; Vablíjivost i zapeljivost pa ti je tukaj tudi velika. Skoro da ne u vsih prodajavnicah, so mladenči 12—15 let stari navadno u dolgem modro—suknenem kaftanu, ovi ti znadno urno vsacoga minóčega tujšca napodnuti. Ko stópimo na prostorio prodajavnice, nas obdá dobro odgojen malčik (dčcak), pa si prizadeva naj prilíznimi besédami nas u prodajavnico pripraviti. Preréže nam put, se ustopi pred nas, pa se le korak za korak pred nami vmikuje, ko mi le siloma dalje koračimo; na medji svoje prostorie se obupno vse síle napne, se nas celó na telesu loti, se vsukno ali roko zagrizne, ter nas hoće po síli u prodajavnico potegnuti. Se pa še sada protistavimo, nas odmah izpusli, odide mirno, da gre druga minóčega sopet ravno tako lovit. Mi pa ubežavši prvomu pridemo le sosednomu nič manj

marljivomu buriču v pest. Vsikdar pa se imas le s jednim boriti, ako nisi na medji dvuh prodajavnic, tu se vé te dva napadeta, vsaki naimer svoje pravice ostro brani.

U ruskih bazarih ne zagledaš nikdar gospah ali dévojkah, da bi prodavale. U prodajavnicah, u kterih se lépotnia i uresna roba prodava, vidiš francozovke, némke itd. kao prodajavke, Rusink pa ne, jaz jih barem ne sem naišel; med šiviljami i veziljami gotovo tudi Rusinke delajo; kao prodajavke lépotniah pak se ne prikažejo.

Saint-Simonisti so šli u Egipt iskat svobodne žene. Bi raji bili u Rusko šli, bi se morebiti bili zadovoljni vrnuli! V ustavnej državi ima kralj gospodovati, ne vladati, u dobro vredjenej hiši gospoduje mož, žena pak vlada. U Ruskoj, barem u Moskvi, je inače: tukaj gospoduje gosa, mož pa vlada! Ženski spol je u Ruskoj u posebnej razméri, kakor nikdar u Evropi. Pri mužikih⁸⁾, in takih je u Moskvi čez 100.000, dela ženstvo kam manje kot možki ali kot ženstvo pri nas; se domaće delo opravija mož sam, on nosi vodo, derva, on zakuri; gosa sem no tje smuka, otročiće varuje itd.

U prav ruskem hišovavstvu že od nekada, pa se sada vsako delo, vsako opravilo le možki opravljajo. Tukaj ne naideš kuharic, le kuhare; ne naideš kuhinskih deklah, hišnah⁹⁾, gospodaric itd., vsa opravila teistih le možki opravljajo; otdod tudi kam véče števílo možkih stanovnikov u Moskvi, skoro pol vać od ženskih. Popis od léta 1834 nam kaže 214778 možkih i le 133784 ženskih! Tudi velki del negiblivoga premoženja imajo žene. Pred vsako hišo u Moskvi in Petrogradu je napisano ime vlastnika. Idešli po ulicah, naideš gotovo pred vsako tretjo hišo ime gospe ko vlastnice.

Pri selskih zemljišćih je ravno tako. Lahkić $\frac{1}{2}$ ali $\frac{1}{4}$ teistih je u ženskih rokah.

Iz toga se lahko razvidi, u kakvi prevagi so žene u vsih razmérih življenja. Nikdar ni hodi negibljivo premoženje tako od rok do rok kakor u Ruskoj. Si je kdo u službi, pri tržtvu, u tovarnah, pri rokodeljstvu, obrtni mnogo premoženja u kratkem času pripravil, ga nagloma sopet zgubi. Prevara (golufia) u službi se zvé: premoženje se krivicniku odvzeme; predrzna kupčia (tržtvo) — Rus u obće rad veliko začénja! — spravi trgovca s perja na slamo. Da se tedaj ne zgubi vse premoženje, se zlasti hiše i zemljišće ženi zapiše. Možu ostane gibljivo premoženje, žene ima pa negibljivo imetje. Toto ostane, akoprem je možévo premoženje u veter se razkadilo. Moskva bila je nekada mésto ruskoga plemstva, sdaj je ona novo mésto tovarnah!

(Dalje sledi.)

¹⁾ mužik — kmet.

²⁾ hišna, rusko: kamnatnaja, naša slov. beseda: čumnatna, česko: panska, Stubenmädchen.

¹⁾ Ime Ivan je pri Rusih poménljivo ime; poméni narodnost, nje značaj, njene glavne namére i nagíbe, pred vsem je pa Ivan narodni burkež. Ruski Ivan Ivanović je narodni, dobrosrdečni, hladnokrvni, lukavi burkež. Rus imenuje vsakoga: Ivan, čegar ime mu je neznano, ali če ga hoće za norca imeti, — zato je tudi Ivan Vasiljević Strašni u narodnej povédki celó dobrosrdečna duša. On ukaže svojemu prvemu slugi, svojemu prvemu komorniku, ki si prav po rusko na peći raztegien brado podpira: „Ivan Ivanović pojdi, izzuj mi sapoge!“ Ivan Ivanoviću pa se neće, leži na terbuhu, uzdigne samo lévo nogo ko kakšo klado kviško, ploska rokom na peć: „Peć, ukažem ti, nesi me k caru!“ Car: „Alj Ivan Ivanoviću, peć te ne posluhne!“ Ivan: „To je zlo, car! tedaj pridi ti k meni!“ itd. — Ko je nek izvožčik prvokrat celo rajdo vozov s hlaponom na želéznicu u Carskoe Selo vidil, je zakliknul: „Glej, glej, to je ja Ivan Ivanović, ki se na svojej peći k caru pelje!“ — Vsakoga térbaca, pa tudi svakoga izvožčika kličejo: „Ivan“, ali pokratjeno: „Vanka“.

²⁾ Vesna je pri vsih Slavenih pomlad.

³⁾ Šetalíšće — sprehajališće.

⁴⁾ U Moskvi so hiše večidel z zeleno namazanimi železnimi pločami krite.

⁵⁾ Moskva je po izvéstju od léta 1835 imela 288 cerkvi i 21 samostanov so svojimi cerkvami (u tem števílu se osebuje kapele neso zapopadene). Vsaka prava grčka cerkva ima konči 5 kóp, po navadi še tudi zraven cerkve je zvonik. Obsir mesta s predmestji vred ima $5\frac{1}{2}$ némških mil. Iz toga se lahko razvidi, da dokler oko nese, ne vidiš druga ko samo mésto. To ti je neizmérni ogled. —

⁶⁾ bazar — sejem, Markt.

⁷⁾ U Petrogradu, Jaroslavu, Novgorodu, Nižnij itd. se bazar zove: gostinoi dvor — dvor gostov.

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 54.

Št. 3913. Razglas (152.) 2

Juri Fuk iz Famel je Andreja Fuk-a iz Famel in njegove neznane erbe alj pravne naslednike tožil in v donasni tožbi pod št. 3913 prosil, de naj podpisana sodia rzsodi, de je vlastnik zemlje, ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožeške grajšine pod Urb. št. 537,9 $\frac{1}{2}$ in v Strajnskih zemljiških bukvah pod Urb. št. $\frac{1}{2}$ 18. zapisana, in ta tožba se bo 16 dan Oktobra 1851 ob devetih dopoldne pri tej sodii obravnavala.

Za tožene je sodia in sicer za njih stroške kuratorja namreć gospoda Franca Boštjančić-a v Senožečah izvoljila, temu naj tedaj toženi svoje pravne pomočke izročijo ali naj družiga pooblastenca izvoljijo, in tej sodii imenovajo, ali pa naj sami k obravnavi pridejo, če ne se bo ta pravda samo s kuratorjem obravnavala.

C. k. sodnia v Senožečah
16. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.

Št. 3996. Razglas (154.) 2

Anton Slivar iz Senožeč je dones pod št. 3996. Luketa Žužek-a in njegove neznane erbe alj pravne naslednike tozil in prosil, de se naj rzsodi, de je vlastnik mlina, ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožečke grajšine pod Urb. št. 42/22 zapisan.

Toženci naj tedaj k obravnavi ki se bo vsled imenovane tožbe 23. dan oktobra 1851 ob devetih dopoldne pri podpisani sodii godila, sami pridejo, ali pooblastenca imenovajo, alj svoje pravne pomočke kuratorju namreć gospodu Francu Boštjančić-u v Senožečah izročijo, ki ga je sodia za njih stroške izvoljila, če ne se bo ta pravda samo s kuratorjem obravnavala.

C. k. sodnia v Senožečah
21. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.

Št. 3765. Razglas (153.) 2

Jožef in Jernej Simončić iz Št. Mihela, sta dones podpisano sodio pod št. 3765 prosila, de naj omolkjeniga Lukata Simončić-a iz Št. Mihela mertviga spozna, in sodnija je Janeza Promrou iz Št. Mihela za kuratorja izvoljila.

Luka Simončić naj tedaj v enim letu od dneva naprej, ki se bo ta tazglas pervikrat v časopise natisnil, sam k te sodii pride, ali nje ali kuratorju na znanje da, de se živi, če ne se bo, ako bo ta čas minul rzsodilo, de je mertev.

C. k. sodnija v Senožečah
11. Julija 1851.

C. k. okrajni sodnik
Jenko.